

Samen Verder

Samen Verder

In 'Samen Verder' doen wij u een voorstel voor de inzet van het meerjarenperspectief 2022-2025. Dit voorstel is bijgevoegd bij de laatste programmabegroting van dit college; de programmabegroting 2022-2025. Met de voorstellen uit 'Samen Verder' bieden we de mogelijkheid om met inwoners, onze samenleving en het gemeentebestuur de komende jaren verder te bouwen aan een mooi Ooststellingwerf 'Samen Verder'. Het college concludeert dat er in vier veelbewogen jaren veel werk is verzet door gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. In 2018 is een raadsprogramma opgesteld waarvan veel is bereikt. We leveren, in een periode waarin corona nog lang niet voorbij is, een begroting op die ruimte laat voor een nieuw bestuur om verder te gaan. Zij kan hiermee inspelen op de belangrijke grote opgaven voor de komende periode en kan daarnaast nog eigen ambities toevoegen, zonder dat er direct sprake is van ombuigingen, bezuinigingen of lastenverzwaring.

Terugblik

Er is de afgelopen vier jaar hard gewerkt aan uw raadsprogramma. Dit programma is via het uitvoeringsprogramma in de begroting 2022-2025 verwerkt. Veel resultaten zijn bereikt, langlopende dossiers zijn afgerond en de financiën zijn structureel in balans.

Samen met de inwoners hebben we de Visie op Samenleven gemaakt. Alle doe-agenda's / uitvoeringsagenda's zijn nu in de uitvoering. Er worden concrete afspraken gemaakt met professionele organisaties, zodat de inzet van het aanbod van de organisaties meetbaar wordt in maatschappelijke effecten. Dit is naast de data een belangrijke sturingstool om resultaten te meten.

We zien ook dat, in alle 13 dorpen in onze gemeente, sociale thema's op de dorpsagenda staan en dat er veel sociale activiteiten, door inwoners en voor inwoners, worden georganiseerd.

We hebben veel meer zicht op de kosten in het sociaal domein, zoals bijvoorbeeld op de thema's jeugdzorg en de maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en deze beheersbaar gemaakt.

Een andere belangrijke pijler in uw raadsprogramma is duurzaamheid. We hebben stevig ingezet met het programma Duurzaamheid, zonnepaneelvelden en ruimte voor kleinschalige windmolens. Maar ook voor onze inwoners hebben we duurzaamheidsleningen beschikbaar gesteld en is ingezet op energiebesparing en -bewustzijn (RRE). Daarnaast zijn er diverse innovatieve energieprojecten gestart, zoals de pilot waterstofgasinstallatie en is het landelijk Kenniscentrum Bodem in het Biosintrum gevestigd.

Ooststellingwerf loopt mee voorop als het gaat om het ombouwen van de kopernetwerken naar glasvezel en het breed gemeentelijk aanbod. Zodoende wordt de aantrekkelijkheid van de regio, voor zowel wonen als werken, vergroot. Die aantrekkelijkheid blijkt ook uit de werkgelegenheid en vraag naar bedrijventerreinen. Afgelopen jaren zijn bedrijven uitgebreid, hebben nieuwe bedrijven zich in onze gemeente gevestigd en zijn onze bedrijfskavels in trek.

We investeerden ook in de openbare ruimte zoals de wijkvernieuwing Haerenkwartier, de aanpak van graskeien in de bermen en er is een bomenbeheersplan opgesteld. We zetten daarnaast in op het behoud en de versterking van recreatie en toerisme. Hierbij past ook het versterken van het toeristische fietspadennetwerk. De Coöperatie Appelscha 3.0 timmert hard aan de weg om de toeristische regio nog meer op de kaart te zetten. Dit slaagt en resultaten komen tot uiting in de toename van diverse recreatieve voorzieningen zoals camperplaatsen, Bed&Breakfasts en recreatiewoningen. Inmiddels is ook de Omgevingsvisie Ooststellingwerf opgesteld. Deze krijgt verder vorm in de komende jaren, parallel aan de invoering van de Omgevingswet.

Andere belangrijke aandachtspunt is de woningbouw. Zoals onder meer de woningbouw in Haulerwijk, Appelscha, Elsloo en Donkerbroek en de taskforce Woningbouw. De ambitie is er om de komende periode verder te groeien naast de al 125 netto (= nieuwbouw minus sloop) toegevoegde woningen over de periode 2019 t/m juli 2021.

Er ligt een Regiodeal in Zuidoost Friesland van 30 miljoen. Een mooi initiatief waarbij we onze dorpen en het landschap nog sterker maken. Daarnaast is ook de OWO-visie opgeleverd, waaruit blijkt dat we ook samen verder willen.

En er gebeuren mooie ontwikkelingen in het centrum van Oosterwolde dankzij de samenwerking tussen de verschillende partijen.

Zoals ook in de inleiding aangegeven kijkt het college met tevredenheid terug op de afgelopen periode. We werken ook in 2022 door aan consistent financieel beleid en het realiseren van onze ambities; een 'sociaal, duurzaam en verbonden Ooststellingwerf'.

Terugblik heroverweging

Bij de Kaderbrief 2021 kreeg het college de opdracht van uw raad om de uitgaven en inkomsten tegen het licht te houden. JE Consultancy deed onderzoek en deze analyse is gebruikt voor de verkenning van mogelijke besparingen of inkomstenverhoging. Met de kennis van toen is een voorstel gedaan.

Tussen nu en het moment van de besluitvorming (1 juli 2021) over de heroverwegingen is er in financieel opzicht vanuit het Rijk beweging gekomen. Op 1 juli (mededeling 913) hebben we u al gemeld dat er voor 2022 extra middelen voor de jeugdhulp beschikbaar zijn gesteld. Op dat moment moesten we deze middelen als incidenteel beschouwen en kon dit niet worden betrokken bij de heroverwegingen. Eind juli heeft onze toezichthouder (Provincie Fryslân) ons op de hoogte gesteld van de afspraken, gemaakt tussen het Rijk, InterProvinciaal Overleg en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. Deze afspraken leiden ertoe dat gemeenten 75% van de extra jeugdmiddelen als structureel mogen verantwoorden. Dit heeft er in belangrijke mate er voor gezorgd dat het meerjarenperspectief 2022-2025 de eerste jaren behoorlijk positief is.

Bij de behandeling van de heroverwegingen hebben wij aangegeven dat we de heroverwegingen opnieuw tegen het licht zouden houden als het meerjarenperspectief zou meevallen.

Wel is het zo dat we diverse besluiten weloverwogen hebben genomen. We vinden nog steeds dat als de middelen efficiënter ingezet kunnen worden, de besparingen haalbaar zijn en het maatschappelijk effect gering is, we deze besparingen door moeten zetten. Dit staat los van of er wel of geen financiële noodzaak is.

Vanuit dat oogpunt doen we u het voorstel om de volgende besluiten te herzien:

- *Het inzetten op een terughoudender rol voor de gemeente bij de visie op Samenleven en hiermee vanaf 2023 € 40.000 te besparen*
Uit nader onderzoek blijkt dat de haalbaarheid van de besparing laag is. Om een bedrag in die orde van grootte te willen besparen zal de gemeente in grotere mate een meer terughoudende rol moeten uitvoeren dan gewenst. Dit staat tevens op gespannen voet met de impulsen die we willen bereiken om de samenleving weer in beweging te krijgen na een lange periode van beperkingen gedurende corona. Daarom stellen wij u voor om deze besparing terug te draaien.
- *Het versoberen van het niveau van de openbare ruimte voor groen, afval, sportvelden en speelvoorzieningen en hiermee vanaf 2022 € 30.000 te besparen.*
Wij hebben ook in uw debat gemerkt dat deze besparing een hoog maatschappelijk effect heeft. Een uitstraling van 'schoon, heel en veilig' doet veel met het gevoel van welbevinden bij onze inwoners. We willen daarom ook voorstellen deze besparing terug te draaien.

- *De opbrengst OZB woningen te verhogen in 2022 met € 37.500, in 2023 met € 75.000, in 2024 met € 112.500 en vanaf 2025 met € 150.000.*
Wij hebben gemerkt dat deze besparing politiek gevoelig ligt, zo mocht ook blijken uit uw amendement. Wij blijven van mening dat het verhogen van de OZB een verantwoorde keuze is, mede gelezen het rapport van JE Consultancy. Echter gezien de combinatie van de politieke gevoeligheid en het saldo van het meerjarenperspectief stellen wij voor om deze lastenverzwaring niet door te voeren.
- *De opbrengst OZB niet-woningen te verhogen en in 2022 met € 75.000, in 2023 met € 150.000, in 2024 met € 225.000 en vanaf 2025 met € 300.000.*
Ook ten aanzien van deze besparing hebben wij gemerkt dat deze lastenverzwaring politiek gevoelig ligt. Wij blijven van mening dat het verhogen van de OZB-opbrengst voor niet-woningen een verantwoorde keuze is. Hier heeft JE Consultancy laten zien dat de OZB lasten voor bedrijven in onze gemeente fors afwijken van andere gemeenten en inkomsten achterwege blijven. In dit licht stellen wij voor de verhoging van de opbrengst OZB niet-woningen te halveren.

Besparingen die zijn uitgezocht

In de heroverweging zijn een aantal punten benoemd die mogelijk tot een besparing kunnen leiden, maar nader onderzoek vergden. Hierop komen we met dit voorstel bij u terug:

- Voor de grondexploitaties (GREX-en) is het vanuit wet- en regelgeving niet toegestaan om structureel winst te ramen. Deze opbrengst is daarom niet financieel verwerkt.
- Voor de besparing OWO, het halveren van de budgetten 5% overige personeelskosten en 2% onvoorzien, is een bredere opdracht aan de directie OWO gegeven. Waarbij wordt gekeken naar administratieve bezuinigingen en er worden inhoudelijke keuzes gemaakt. Hiervoor komen we later met een voorstel bij u terug. De besparing is daarom niet financieel verwerkt.
- Voor de besparing van het opzeggen van de huurovereenkomst van de Brink doen we nader onderzoek en daarop komen we later bij u terug. De besparing is conform besluit heroverweging financieel verwerkt in de begroting.
- De besparing voor het afschrijven van bedrijfsgebouwen tot 60% van de WOZ-waarde is conform het besluit van de heroverweging financieel verwerkt. Uit een gedetailleerde doorrekening is gebleken dat de besparing na 2022 hoger is dan bij de globale inschatting. Dit is eveneens financieel verwerkt in de begroting.

Ontwikkelingen in de begroting waarvoor nog een apart voorstel komt

Zoals al in de inleiding is genoemd is er veel gerealiseerd. Maar uiteraard lopen en komen er ook nog een aantal belangrijke onderwerpen die we stevig in de steigers willen zetten of houden. Een aantal kunnen we concreet maken en wij stellen u voor dit financieel in de begroting te verwerken. Het gaat hierbij om het Biosintrum, de Bosbergtoren en de ondersteuning van de kunst en cultuur en recreatie en toerisme.

Biosintrum en de Bosbergtoren

Lopende dossiers zijn de Bosbergtoren en het Biosintrum. Hiervoor komen we met een apart voorstel bij u waarin de keuze voor een scenario aan u wordt voorgelegd. Voor de inzet van het meerjarenperspectief willen we alvast een bedrag opnemen ter dekking van de kosten die we verwachten. Het uiteindelijke besluit hierover neemt u bij het vaststellen van de voorstellen.

Voor de Bosbergtoren verwachten we dat een structurele uitzetting van € 48.000 nodig is en voor het Biosintrum een incidentele last van € 400.000 ten behoeve van een bijdrage in de exploitatie. Door deze lopende dossiers op te nemen in de begroting is er voor het nieuwe college ten aanzien van deze dossiers financieel gezien een schone lei.

Kunst & cultuur

De kunst en cultuur sector is hard geraakt door de coronacrisis. Ook het kabinet stelt hiervoor extra middelen beschikbaar. Uit de burgerpeiling 2020 is naar voren gekomen dat veel inwoners tevreden zijn over de kwaliteit van kunst, cultuur en muziek in onze gemeente, maar het aanbod beperkt vinden. Inwoners en lokale kunst en culturele organisaties geven aan dat er een grote behoefte is aan een fysieke plek in Ooststellingwerf, waar culturele activiteiten, expositieruimten, ateliers, workshops en educatieprogramma's (voor alle doelgroepen) in samenkomen. Een soort 'Bruisplek', waar diverse organisaties samenwerken om dit te realiseren, zoals Stichting Kunstwerf, Stichting Kunst en Co en Stichting de Kortsluiting. In de toekomst kan ook verbinding worden gelegd met andere lokale kunst en culturele partijen voor de Bruisplek.

De Bruisplek is één van de inspanningen in de door u vastgestelde doe-agenda 'Iedereen doet en ontmoet' en draagt bij aan het bereiken van het doel: 'Er is een basis aan kunst- en cultuurvoorzieningen'.

Op grond van de inschatting dat er jaarlijks € 35.000 nodig is voor dit initiatief, stelt het college voor hiervoor de financiële ruimte structureel in de begroting te reserveren. Uiteraard volgt een nader voorstel waarbij u besluit tot de daadwerkelijke inzet van de middelen.

Recreatie & toerisme

Daarnaast zijn er ontwikkelingen geweest binnen het project 'vitale vakantieparken'. Er worden vanuit de provincie middelen voor cofinanciering beschikbaar gesteld. Daarnaast wordt met andere gemeenten in Zuidoost Friesland gesproken om ook binnen de Regiodeal budget te alloceren voor vitalisering van vakantieparken. Dit geeft ons de mogelijkheid om intensiever in te zetten op het vitaliseren van vakantieparken en ondersteunen we hiermee ook indirect de werkgelegenheid in Ooststellingwerf. Daarom willen we voor een periode van 2 jaar, 2022 en 2023, in totaal € 75.000 incidenteel inzetten voor een gemeentelijk coördinator en voor de cofinanciering van beschikbare provinciale instrumenten, zoals ontwikkelkaders en gebiedsplannen.

Grotere opgaven en risico's voor de gemeente

Er liggen nog steeds grote opgaven met financiële gevolgen in de toekomst. De grotere opgaven staan hieronder benoemd.

Verduurzaming en energietransitie

We zien dat er mondiaal een grote opgave ligt als het gaat om de klimaatopgave, CO2 reductie en verduurzaming. De gemeente Ooststellingwerf wil hier duidelijk aan bijdragen. Van Wadi's, biodiversiteit tot aan het landelijk kenniscentrum Bodem en de warmtetransitievisie wordt hier hard aan gewerkt. Ook hebben we een verantwoordelijkheid voor de verduurzaming van ons gemeentelijk vastgoed. Zowel bij de huisvesting van het onderwijs, waar in het kader van het integraal huisvestingsplan (IHP) al aanzienlijke investeringen worden verwacht, als in de volle breedte van de vele accommodaties in onze gemeente. De projecten in het kader van biobased economy, die op grond van incidentele middelen zijn gestart, zullen ook na die periode mogelijk een vervolg krijgen.

Aantrekkelijke regio

Ooststellingwerf is in Noord-Nederland een aantrekkelijke regio die voor een plattelandsgemeente een goede (digitale) bereikbaarheid kent. Dit vertaalt zich in een grote behoefte aan woonruimten en werkkavels. Er is veel tijd en energie gestoken in het toekomstbestendig maken van onze woningbouw, maar daar zijn we nog lang niet mee klaar. Ook voor de werkgelegenheid en de groeiende bedrijvigheid is ruimte nodig.

Toerisme en recreatie

In onze gemeente nemen de natuur en de agrarische sector een belangrijke plek in. Hierin moeten de juiste afwegingen worden gemaakt. Daarnaast zien we dat de toeristische branche, naast de behoefte aan woonruimte en werkkavels, ook een claim doet op de fysieke ruimte. Hiervoor moeten de juiste afwegingen worden gemaakt. Dit vergt nu en in de toekomst samenwerking en inspanningen van alle partijen.

Fysieke domein

We zitten midden in de grote decentralisatie van verantwoordelijkheden in het fysieke domein. De afgelopen jaren is aandacht geweest in lopende dossiers voor onze lokale regels en is gewerkt aan veel op zichzelf staande bestemmingsplannen. Dit verdient de nodige aandacht, want met de komst van de Omgevingswet en nieuwe uitgangspunten zullen we ons grondgebied letterlijk en figuurlijk goed op de kaart moeten krijgen. Dit heeft uiteraard ook financiële consequenties. Als we dan meenemen dat we de groeipotentie daadwerkelijk willen faciliteren, gaan de kosten voor de baten uit.

OWO

Een ander thema is de OWO-samenwerking. De visie is vastgesteld door de drie gemeenteraden. Naar aanleiding van deze visie wordt verder gesproken over de lange termijn ontwikkelingen binnen de OWO-samenwerking.

Herverdeling gemeentefonds

Ten aanzien van de herverdeling van het gemeentefonds zijn de financiële gevolgen nog onbekend. Wel is bekend dat het negatieve effect lager is dan we hadden ingeschat. Eind augustus is bekend gemaakt dat de herverdeling een negatieve invloed heeft van circa € 700.000 (op basis van gegevens 2019) voor onze gemeente. De definitieve herverdeling wordt bij de meicirculaire 2022 bekend gemaakt. Zoals door de toezichthouder is voorgeschreven is de herverdeling van het gemeentefonds, welke nu bekend is, niet financieel verwerkt in de begroting.

Besparing formatie

Ook uit bovenstaande mag blijken dat we nog lang niet klaar zijn en graag nog samen verder willen. In dat licht noemen we dat de besparing op de formatie die is opgenomen in de heroverweging ambitieus is. Er waren vraagtekens bij de haalbaarheid van de presentatie van de volledige besparing. De onderbouwing van deze besparing is destijds minimaal geweest waarbij de financiële noodzaak leidend is geweest. Vooralsnog blijft dit ook ongemoeid. In 2022 wordt een onderzoek uitgevoerd naar onze formatiebezetting in relatie tot de kwaliteit. Uiteraard zullen we daarbij ook de eerder genoemde ontwikkelingen betrekken en de uitkomsten van het onderzoek aan u voorleggen.

Begrotingsperspectief 2022-2025

In onderstaande tabel zijn de financiële gevolgen opgenomen vanuit de voorstellen. Zoals u ziet is het meerjarenperspectief 2022-2025 positief. Hiermee staat er voor de nieuwe raads-/bestuursperiode een vitale organisatie met gezonde financiën en ligt er ruimte om in te zetten op forse uitdagingen en dossiers die ook armslag vragen.

x € 1.000

Begrotingsperspectief 2022-2025				
	2022	2023	2024	2025
Meerjarenperspectief 2022-2025 primitieve begroting				
Structureel perspectief	1.732	1.248	1.440	2.222
Totaal perspectief	1.579	1.162	1.354	2.222
Voorstel "Samen Verder"				
Herziening heroverweging	- 99	- 201	- 264	- 326
<i>Het inzetten op een terughoudender rol voor de gemeente bij de visie op Samenleven</i>		- 40	- 40	- 40
<i>Het versoberen van het niveau van de openbare ruimte voor groen, afval, sportvelden en speelvoorzieningen</i>	- 36	- 36	- 36	- 36
<i>De opbrengst OZB woningen te verhogen</i>	- 38	- 75	- 113	- 150
<i>Voor de helft terugdraaien de opbrengst OZB niet-woningen te verhogen</i>	- 25	- 50	- 75	- 100
Ontwikkelingen verwerkt in de begroting waarvoor nog een apart voorstel komt				
Uitzettingen structureel	- 83	- 83	- 83	- 83
Bosbergtoren	- 48	- 48	- 48	- 48
Kunst en cultuur "De Bruisplek"	- 35	- 35	- 35	- 35
Uitzettingen incidenteel	- 118	- 118	- 80	- 80
Biosintrum	- 80	- 80	- 80	- 80
Vitale vakantieparken	- 38	- 38	-	-
Meerjarenperspectief 2022-2025 incl voorstel "Samen verder"				
Structureel perspectief	1.551	964	1.094	1.813
Totaal perspectief	1.280	761	928	1.733
Opgaven/ risico's nog niet verwerkt in de begroting				
Risico herverdeling gemeentefonds, nog niet verwerkt in de begroting cf richtlijnen toezichthouder		375	700	700
Verduurzaming en energietransitie	PM	PM	PM	PM
Aantrekkelijke regio	PM	PM	PM	PM
Toerisme en recreatie	PM	PM	PM	PM
Fysiek domein	PM	PM	PM	PM
OWO	PM	PM	PM	PM

